

Disposició derogatòria.

A l'entrada en vigor d'aquest Estatut d'Autonomia queden derogades totes les disposicions de rang igual o inferior que s'hi oposin.

Disposició final.

Aquest Estatut entra en vigor el mateix dia en què es publiqui la Llei orgànica de la seva aprovació per les Corts Generals en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 30 de novembre de 2007.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,

JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO

20636 *LLEI ORGÀNICA 15/2007, de 30 de novembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, en matèria de seguretat viària.* («BOE» 288, d'1-12-2007.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica.

Sapigueu: que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

PREÀMBUL

Entre les resolucions aprovades com a conseqüència del debat sobre l'Estat de la Nació de 2006 s'hi inclou la número dinou, en la qual es declara, entre altres aspectes, que el Congrés dels Diputats considera oportú impulsar la modificació del Codi penal, tenint en compte les diferents propostes que s'estan estudiant a la Comissió de Seguretat Viària del Congrés dels Diputats, amb l'objectiu de definir amb més rigor tots els delictes contra la seguretat del trànsit i els relacionats amb la seguretat viària, per evitar que determinades conductes qualificades de violència viària puguin quedar impunes.

La reforma sobre els delictes contra la seguretat viària compta amb un ampli consens dels grups parlamentaris entorn de les propostes formulades davant la Comissió sobre Seguretat Viària. Per això, es presenta aquesta Proposició de Llei orgànica de reforma del Codi penal en matèria de seguretat viària, el contingut bàsic de la qual persegueix, d'una banda, incrementar el control sobre el risc tolerable per la via de l'expressa previsió d'excessos de velocitat que s'han de tenir per perillosos o de nivells d'ingesta alcohòlica que hagin de merèixer la mateixa consideració. A partir d'aquesta estimació de font de perill es regulen diferents graus de conducta injusta, traçant un arc que va des del perill abstracte fins al perceptible menyspreu per la vida dels altres, com ja ho feia el Codi. Les penes i conseqüències s'incrementen notablement, en especial, pel que es refereix a la privació del permís de conduir, i s'hi afegeix la no menys severa possibilitat de considerar instrument del delicte el vehicle de motor o ciclomotor, per tal de disposar-ne el decomís.

Igual com passa en el dret vigent, s'ofereix una regla específica per salvar el concurs de normes quan s'hagi ocasionat, a més del risc previngut, un resultat lesiu. En

aquest cas s'ha d'apreciar tan sols la infracció més greument penada, i aplicar la pena en la meitat superior i condemnar, en tot cas, al rescabament de la responsabilitat civil que s'hagi originat. La negativa a sotmetre's a les proves legalment establertes per detectar el grau d'alcoholèmia o d'impregnació tòxica, en canvi, perd el seu innecessari qualificatiu de delicte de desobediència i passa a ser autònomament castigada.

Una absència criticada era la conducció de vehicles pels qui haguessin estat privats, judicialment o administrativament, del dret a fer-ho per pèrdua de vigència del mateix dret. És cert que alguns casos es podrien tenir per delictes de trencament de condemna o de desobediència, però no tots; per això s'ha considerat més àgil i precís reunir totes aquestes situacions possibles en un sol precepte sancionador.

La creació del Centre de Tractament de Denúncies Automatitzades, a més de la pràctica de la delegació amb una casuística molt variada, així com la necessitat d'escurçar els terminis de tramitació de les sancions, sense minva de les garanties del sancionat, urgeix a portar a terme una modificació del Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el Text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària.

La modificació que es proposa comporta la supressió del paràgraf tercer de la disposició addicional quarta de la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'organització i funcionament de l'Administració General de l'Estat, que és la que atribueix als delegats i subdelegats del Govern la competència per sancionar les infraccions que preveu la Llei de seguretat viària.

La modificació de la Llei de seguretat viària es refereix a l'article 68, sobre competències, per atribuir la competència sancionadora als caps de Trànsit, i preveu de manera expressa la possibilitat que aquests deleguin en el director del Centre de Tractament de Denúncies Automatitzades en les infraccions detectades a través de mitjans de captació i reproducció d'imatges que permetin la identificació del vehicle.

Com a conseqüència de la modificació anterior, també es modifica l'article 80, sobre recursos, ja que, amb la nova atribució de la competència, el director general de Trànsit és el competent per resoldre el recurs d'alçada contra les resolucions sancionadores dels caps de Trànsit o del director del Centre; així com l'article 82, sobre anotació i cancel·lació, perquè l'anotació de les sancions fermes greus i molt greus en el Registre de conductors i infractors la faci l'òrgan competent de la Direcció Central de Trànsit, en uns casos, la Direcció de Trànsit instructora del procediment i, en altres, el mateix Centre.

Article únic. *Modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal.*

Primer. S'afegeix un últim paràgraf a l'article 47, amb la redacció següent:

«Quan la pena imposada ho és per un temps superior a dos anys comporta la pèrdua de vigència del permís o llicència que habilita per a la conducció o la tinença i port, respectivament.»

Segon. Es modifica la rúbrica del capítol IV del títol XVII del llibre II, que té la redacció següent:

«Dels delictes contra la seguretat viària».

Tercer. Es modifica l'article 379, que queda redactat de la manera següent:

«1. El que condueixi un vehicle de motor o un ciclomotor a una velocitat superior en seixanta quilòmetres per hora en via urbana o en vuitanta quilòmetres per hora en via interurbana a la permesa per reglament és castigat amb la pena de presó de tres a sis mesos o a la de multa de sis a dotze mesos i

treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a noranta dies, i, en tot cas, a la de privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors per un temps superior a un any i fins a quatre anys.

2. És castigat amb les mateixes penes el que condueixi un vehicle de motor o ciclomotor sota la influència de drogues tòxiques, estupefaents, substàncies psicòtropes o begudes alcohòliques. En tot cas és condemnat amb aquestes penes el que condueixi amb una taxa d'alcohol en aire espirat superior a 0,60 mil·ligrams per litre o amb una taxa d'alcohol en sang superior a 1,2 grams per litre.»

Quart. Es modifica l'article 380, que queda redactat de la manera següent:

«1. El que condueixi un vehicle de motor o un ciclomotor amb temeritat manifesta i posi en perill concret la vida o la integritat de les persones és castigat amb les penes de presó de sis mesos a dos anys i privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors per un temps superior a un any i fins a sis anys.

2. Als efectes del present precepte, es reputa manifestament temerària la conducció en què concorrin les circumstàncies que preveuen l'apartat primer i l'incís segon de l'apartat segon de l'article anterior.»

Cinquè. Es modifica l'article 381, que queda redactat de la manera següent:

«1. És castigat amb les penes de presó de dos a cinc anys, multa de dotze a vint-i-quatre mesos i privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors durant un període de sis a deu anys el que, amb menyspreu manifest per la vida dels altres, realitzi la conducta descrita a l'article anterior.

2. Quan no s'hagi posat en perill concret la vida o la integritat de les persones, les penes són de presó d'un a dos anys, multa de sis a dotze mesos i privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors pel temps que preveu el paràgraf anterior.

3. El vehicle de motor o ciclomotor utilitzat en els fets previstos en el present precepte es considera instrument del delicte als efectes de l'article 127 d'aquest Codi.»

Sisè. Es modifica l'article 382, que queda redactat de la manera següent:

«Quan amb els actes sancionats en els articles 379, 380 i 381 s'ocasioni, a més del risc previngut, un resultat lesiu constitutiu de delicte, de qualsevol gravetat, els jutges o tribunals han d'apreciar tan sols la infracció més greument penada i aplicar la pena en la meitat superior i condemnar, en tot cas, al rescabament de la responsabilitat civil que s'hagi originat.»

Setè. Es modifica l'article 383, que queda redactat de la manera següent:

«El conductor que, requerit per un agent de l'autoritat, es negui a sotmetre's a les proves legalment establertes per a la comprovació de les taxes d'alcoholèmia i la presència de les drogues tòxiques, estupefaents i substàncies psicòtropes a què es refereixen els articles anteriors, és castigat amb les penes de presó de sis mesos a un any i privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors per un temps superior a un any i fins a quatre anys.»

Vuitè. Es modifica l'article 384, que queda redactat de la manera següent:

«El que condueixi un vehicle de motor o ciclomotor en els casos de pèrdua de vigència del permís

o llicència per pèrdua total dels punts assignats legalment és castigat amb la pena de presó de tres a sis mesos o amb la de multa de dotze a vint-i-quatre mesos i treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a noranta dies.

S'imposen les mateixes penes a qui realitzi la conducció després d'haver estat privat cautelarment o definitivament del permís o la llicència per decisió judicial i a qui condueixi un vehicle de motor o ciclomotor sense haver obtingut mai el permís o la llicència de conducció.»

Novè. Es modifica l'article 385, que queda redactat de la manera següent:

«És castigat amb la pena de presó de sis mesos a dos anys o a les de multa de dotze a vint-i-quatre mesos i treballs en benefici de la comunitat de deu a quaranta dies el qui origini un risc greu per a la circulació d'alguna de les formes següents:

1a Col·locant a la via obstacles imprevisibles, vessant-hi substàncies lliscants o inflamables o mutant, sostraint o anul·lant la senyalització o per qualsevol altre mitjà.

2a No restablint la seguretat de la via, quan hi hagi obligació de fer-ho.»

Disposició addicional. *Revisió de la senyalització viària i de la normativa reguladora dels límits de velocitat.*

El Govern, d'acord amb les administracions competents, ha d'impulsar una revisió de la senyalització viària i de la normativa reguladora dels límits de velocitat, per adequar-los a les exigències derivades d'una seguretat viària més gran.

Disposició transitòria primera. *Legislació aplicable.*

1. Els delictes i faltes comesos fins al dia de l'entrada en vigor d'aquesta Llei es jutgen conforme a la legislació penal vigent en el moment de la comissió. No obstant això, s'aplica aquesta Llei, una vegada entri en vigor, si les disposicions d'aquesta són més favorables per al reu, encara que els fets hagin estat comesos amb anterioritat a la seva entrada en vigor.

2. Per determinar quina és la Llei més favorable s'ha de tenir en compte la pena que correspondria al fet enjuiciat amb l'aplicació de les normes completes del Codi actual i de la reforma que conté aquesta Llei.

3. En tot cas ha de ser escoltat el reu.

Disposició transitòria segona. *Revisió de sentències.*

1. El Consell General del Poder Judicial, en l'àmbit de les competències que li atribueix l'article 98 de la Llei orgànica del poder judicial, pot assignar a un o diversos dels jutjats penals o seccions de les audiències provincials dedicats en règim d'exclusivitat a l'execució de sentències penals la revisió de les sentències fermes dictades abans de la vigència d'aquesta Llei.

Els jutges o tribunals esmentats han de revisar les sentències fermes i en què el penat estigui complint efectivament la pena, i aplicar-hi la disposició més favorable considerada taxativament i no per l'exercici de l'arbitri judicial. En les penes privatives de llibertat, no es considera més favorable aquesta Llei quan la durada de la pena anterior imposada al fet amb les seves circumstàncies també sigui imposable d'acord amb aquesta reforma del Codi. Se n'exceptua el supòsit en què aquesta Llei contingui per al mateix fet la previsió alternativa d'una pena no privativa de llibertat; en aquest cas, s'ha de revisar la sentència.

2. No es revisen les sentències en què el compliment de la pena estigui suspès, sense perjudici de fer-

ho en cas que es revoqui la suspensió i abans de procedir al compliment efectiu de la pena suspesa.

S'aplica la mateixa regla si el penat es troba en període de llibertat condicional.

Tampoc no es revisen les sentències en què, d'acord amb la redacció anterior dels articles del Codi i amb la present reforma, correspongui, exclusivament, pena de multa.

3. No s'han de revisar les sentències en què la pena estigui executada o suspesa, encara que estiguin pendents d'executar altres pronunciaments de la decisió, així com les ja totalment executades, sense perjudici que el jutge o tribunal que en el futur les pugui tenir en compte als efectes de reincidència hagi d'examinar prèviament si el fet que hi està penat ha deixat de ser delictiu o li pot correspondre una pena menor que la imposada en el seu moment, conforme a aquesta Llei.

4. En els supòsits d'indult parcial, no es revisen les sentències quan la pena resultant que estigui complint el condemnat estigui compresa en un marc imposable inferior respecte a aquesta Llei.

Disposició transitòria tercera. *Regles d'invocació de la normativa aplicable en matèria de recursos.*

En les sentències dictades conforme a la legislació que es deroga i que no siguin fermes perquè estan pendents de recurs, s'hi han d'observar les regles següents:

a) Si es tracta d'un recurs d'apel·lació, les parts poden invocar i el jutge o tribunal aplicar d'ofici els preceptes de la nova Llei, quan resultin més favorables al reu.

b) Si es tracta d'un recurs de cassació, encara no formalitzat, el recurrent pot assenyalar les infraccions legals basant-se en els preceptes de la nova Llei.

c) Si, interposat el recurs de cassació, s'està substanciant, s'ha de passar de nou al recurrent, d'ofici o a instància de part, pel termini de vuit dies, perquè adapti, si ho estima procedent, els motius de cassació al·legats als preceptes de la nova Llei, i del recurs modificat així s'han d'instruir les parts interessades, el fiscal i el magistrat ponent, continuant la tramitació conforme a dret.

Disposició derogatòria única. *Derogació normativa.*

Queda derogat el paràgraf tercer de la disposició addicional quarta de la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'organització i funcionament de l'Administració General de l'Estat.

Disposició final primera. *Reforma del Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el Text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària.*

U. L'article 68 del Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el Text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària, queda redactat de la manera següent:

«Article 68. *Competències.*

1. La competència per sancionar les infraccions del que disposa aquesta Llei correspon al cap de Trànsit de la província en què s'hagi comès el fet. Si es tracta d'infraccions comeses en el territori de més d'una província, la competència per sancionar-les correspon, si s'escau, al cap de Trànsit de la província en què hagi estat primerament denunciada la infracció.

2. Els caps provincials poden delegar aquesta competència en la mesura i extensió que estimin convenient. En particular, poden delegar en el director del Centre de Tractament de Denúncies Automatitzades la de les infraccions que hagin estat detecta-

des a través de mitjans de captació i reproducció d'imatges que permetin la identificació del vehicle.

3. A les comunitats autònomes que tinguin transferides competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor, són competents per sancionar els òrgans designats pels seus respectius consells de govern.

4. La sanció per infracció de normes de circulació comesa en vies urbanes correspon als respectius alcaldes, els quals poden delegar aquesta facultat d'acord amb la legislació aplicable.

5. Els caps provincials de Trànsit i els òrgans competents que corresponguin, en cas de comunitats autònomes que tinguin transferides les competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor, han d'assumir la competència dels alcaldes quan, per raons justificades o per insuficiència dels serveis municipals, aquests no la puguin exercir.

6. Les competències municipals no comprenen les infraccions dels preceptes del títol IV d'aquesta Llei ni les comeses en travessies si no tenen el caràcter de vies urbanes.

7. En els casos previstos en tots els apartats anteriors d'aquest article, la competència per imposar la suspensió del permís o la llicència de conducció correspon al cap provincial de Trànsit.

8. La competència per sancionar les infraccions a què es refereix l'article 52 d'aquesta Llei correspon, en tot cas, al director general de Trànsit o al seu corresponent a les comunitats autònomes que tinguin transferides competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor, limitada a l'àmbit geogràfic de la comunitat autònoma.

9. A les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, les competències que s'atribueixen en els apartats anteriors als caps provincials de Trànsit corresponen als caps locals de Trànsit.»

Dos. L'article 80 del Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el Text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària, queda redactat de la manera següent:

«Article 80. *Recursos.*

1. Contra les resolucions dels expedients sancionadors que siguin competència dels caps provincials i locals de Trànsit es pot interposar recurs d'alçada en el termini d'un mes davant el director general de Trànsit.

Les resolucions dels recursos d'alçada poden ser objecte de recurs davant l'ordre jurisdiccional contencions administratiu en els termes previstos a la seva Llei reguladora.

Transcorreguts tres mesos des de la interposició del recurs d'alçada sense que s'hagi dictat resolució, es pot entendre desestimat, i aleshores queda expedida la via contenciosa administrativa.

2. Contra les resolucions dels expedients sancionadors dictades pels òrgans competents de les comunitats autònomes que tinguin transferides competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor, així com les dictades pels alcaldes, en el cas de les entitats locals, cal atènyer-se al que estableixi la normativa corresponent.»

Tres. L'article 82 del Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març, pel qual s'aprova el Text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària, queda redactat de la manera següent:

«Article 82. *Anotació i cancel·lació.*

Les sancions greus i molt greus una vegada siguin fermes en via administrativa han de ser anotades, per l'òrgan competent de la Direcció Central

de Trànsit que instrueixi el procediment, en el Registre de conductors i infractors, el dia de la seva fermesa. Quan aquestes sancions hagin estat imposades pels alcaldes o per l'autoritat competent de les comunitats autònomes que tinguin transferides competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor, s'han de comunicar, per tal d'anotar-les en el mateix Registre, en el termini dels quinze dies següents a la seva fermesa.

Les autoritats judicials han de comunicar a la Direcció General de Trànsit, en el termini dels quinze dies següents a la seva fermesa, les sentències que condemnin a la privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors, a l'efecte d'anotar-les al Registre esmentat.

Les anotacions es cancel·len d'ofici, als efectes d'antecedents, una vegada transcorreguts tres anys des del total compliment o prescripció.»

Disposició final segona. *Naturalesa de la Llei.*

Tenen el caràcter de Llei orgànica tots els preceptes d'aquesta Llei, excepte la disposició addicional, la disposició derogatòria única i la disposició final primera.

Disposició final tercera. *Entrada en vigor.*

Aquesta Llei orgànica entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat», llevat del paràgraf segon de l'article 384 del Codi penal, recollit a l'apartat vuitè de l'article únic d'aquesta Llei, que entra en vigor l'1 de maig de 2008.

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

Madrid, 30 de novembre de 2007.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,

JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO

MINISTERI D'ECONOMIA I HISENDA

20637 *ORDRE EHA/3482/2007, de 20 de novembre, per la qual s'aproven determinats models, es refonen i s'actualitzen diverses normes de gestió en relació amb els impostos especials de fabricació i amb l'impost sobre les vendes detallistes de determinats hidrocarburs i es modifica l'Ordre EHA/1308/2005, d'11 de maig, per la qual s'aprova el model 380 de declaració liquidació de l'impost sobre el valor afegit en operacions assimilades a les importacions, es determinen el lloc, la forma i el termini de presentació, així com les condicions generals i el procediment per a la seva presentació per mitjans telemàtics. («BOE» 288, d'1-12-2007.)*

La profunda transformació que han patit els impostos especials des de l'entrada en vigor de la Llei 38/1992, de 28 de desembre, d'impostos especials, i el temps trans-

corregut des de la seva aprovació, ha motivat successives modificacions en les seves normes de desplegament i aplicació i ha donat lloc a una situació de gran dispersió normativa. Així mateix, l'extraordinari desenvolupament dels aspectes relacionats amb el compliment d'obligacions formals susceptibles de tractament informàtic i la successiva extensió dels supòsits de col·laboració social s'ha plasmat en un elevat nombre de disposicions. Aquesta ordre posa fi a l'esmentada situació, i consolida en una sola disposició la major part de les normes de desplegament, modificant, per a la seva actualització i simplificació, les ordres vigents.

D'altra banda, la implantació del sistema de control dels moviments de productes en la circulació intracomunitària (EMCS, Excise Movement and Control System) aconsella anticipar el procediment en l'àmbit intern, mantenint les actuals limitacions de productes i quantitats quan es tracti d'enviaments a l'àmbit comunitari no intern. Per això s'amplia l'àmbit de la comunicació prèvia a l'Agència Estatal d'Administració Tributària, i s'inclouen els enviaments en règim suspensiu en la circulació interna a la major part dels productes objecte dels impostos especials de fabricació.

Així mateix, aquesta Ordre aprova el format electrònic i exigeix la presentació telemàtica de la relació d'abonaments realitzats a detallistes de gasoil bonificat que, en compliment del que disposa el Reglament dels impostos especials aprovat pel Reial decret 1165/1995, de 7 de juliol, han de subministrar al centre gestor les entitats de crèdit.

D'altra banda, el benefici fiscal reconegut als biocarburants implica la necessitat d'un control diferenciat dels establiments de producció, emmagatzematge i distribució d'aquests, i és necessari distingir els dipòsits fiscals en funció dels productes que s'hi emmagatzemen.

Finalment, s'aprova el model de declaració liquidació i el de desglossament per establiments en relació amb l'impost sobre les vendes detallistes de determinats hidrocarburs i el model de declaració liquidació de les operacions assimilades a les importacions a l'impost sobre el valor afegit, adaptant-los a les modificacions normatives produïdes des de la seva implantació.

Pel que fa a les habilitacions normatives, l'article 18.4 de la Llei 38/1992, de 28 de desembre, encomana al ministre d'Economia i Hisenda l'establiment del lloc, la forma, els terminis i els impresos en què els subjectes passius han de determinar i ingressar el deute tributari exigible.

L'article 20.2 i 3 de la Llei 38/1992, de 28 de desembre, encomana al ministre d'Economia i Hisenda l'aprovació de les substàncies desnaturalitzants i les proporcions en què s'han d'afegir a l'alcohol per dotar-lo de la condició d'alcohol totalment o parcialment desnaturalitzat.

Per la seva banda, l'article 41.3 del Reglament dels impostos especials, aprovat pel Reial decret 1165/1995, de 7 de juliol, autoritza el ministre d'Economia i Hisenda a establir el repertori d'activitats i a determinar els dígits i caràcters identificatius a què es refereixen els apartats 1 i 2 del mateix article.

De la mateixa manera, l'article 44.4 del Reglament dels impostos especials, aprovat pel Reial decret 1165/1995, de 7 de juliol, autoritza el ministre d'Economia i Hisenda a establir els models de declaracions liquidacions o, si s'escau, els mitjans i procediments electrònics, informàtics o telemàtics que es puguin substituir per a la determinació i l'ingrés del deute.

L'article 22.6 del Reglament dels impostos especials, aprovat pel Reial decret 1165/1995, de 7 de juliol, habilita el ministre d'Economia i Hisenda per establir que en tots o en algun dels casos de circulació en què sigui procedent l'expedició d'un document d'acompanyament, aquest contingui una còpia suplementària que sigui posada a disposició de l'Administració tributària amb anterioritat a l'inici de la circulació que l'esmentat document hagi d'emparar.